

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 21ης Δεκεμβρίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρα 21 και 45 ΣΛΕΕ – Δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών – Εργαζόμενος που απέκτησε την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής, διατηρώντας παράλληλα την αρχική του ιθαγένεια – Οδηγία 2004/38/ΕΚ – Άρθρο 3 – Δικαιούχοι – Άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ' – Μέλος της οικογένειας – Απευθείας ανιόντες συντηρούμενοι από εργαζόμενο που είναι πολίτης της Ένωσης – Άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ' – Δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών – Διατήρηση της ιδιότητας του συντηρούμενου προσώπου στο κράτος μέλος υποδοχής – Άρθρο 14, παράγραφος 2 – Διατήρηση του δικαιώματος διαμονής – Κανονισμός (ΕΕ) 492/2011 – Άρθρο 7, παράγραφος 2 – Ίση μεταχείριση – Κοινωνικά πλεονεκτήματα – Παροχές κοινωνικής πρόνοιας – Υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής»

Στην υπόθεση C-488/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία) με απόφαση της 27ης Ιουλίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Αυγούστου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

GV

κατά

Chief Appeals Officer,

Social Welfare Appeals Office,

Minister for Employment Affairs and Social Protection,

Ιρλανδίας,

Attorney General,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, A. Prechal, E. Regan, F. Biltgen και N. Rīčarra, προέδρους τμήματος, S. Rodin, P. G. Xuereb,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

L. S. Rossi, A. Kumin (εισηγητή), N. Wahl, I. Ziemele, Δ. Γρατσία και M.L. Arastey Sahún, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: T. Čapeta

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Οκτωβρίου 2022,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η GV, εκπροσωπούμενη από τον D. Shortall, SC, την P. Brazil, BL, και τον S. Kirwan, solicitor,
- οι Chief Appeals Officer, Social Welfare Appeals Office, Minister for Employment Affairs and Social Protection, η Ιρλανδία και ο Attorney General, εκπροσωπούμενοι από την M. Browne, Chief State Solicitor, την A. Delaney και τον A. Joyce, επικουρούμενους από τον N. J. Travers, SC, και την A. Carroll, BL,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil,
- η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Jespersen, την C. Maertens, τη V. Pasternak Jørgensen, την M. Søndahl Wolff και την Y. T. Thyregod Kollberg,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, R. Kanitz και N. Scheffel,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Montaguti και τον J. Tomkin,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 16ης Φεβρουαρίου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2007, L 204, σ. 28).
- 2 Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της GV και, αφετέρου, του Chief Appeals Officer (προϊσταμένου της Υπηρεσίας προσφυγών, Ιρλανδία), του Social Welfare Appeals Office (Υπηρεσίας προσφυγών σε υποθέσεις κοινωνικής πρόνοιας, Ιρλανδία), του

Minister for Employment Affairs and Social Protection (Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Ιρλανδία), της Ιρλανδίας και του Attorney General (γενικού εισαγγελέα, Ιρλανδία), σχετικά με τη χορήγηση επιδόματος αναπηρίας στην GV (στο εξής: επίδομα αναπηρίας).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός (ΕΕ) 883/2004

- 3 Ο τίτλος III του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 200, σ. 1 και ΕΕ 2007, L 204, σ. 30) (στο εξής: κανονισμός 883/2004), περιέχει το κεφάλαιο 9, με τίτλο «Ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα». Το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει το άρθρο 70 του κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Γενική διάταξη» και προβλέπει τα εξής:

«1. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα, οι οποίες προβλέπονται δυνάμει νομοθεσίας η οποία, λόγω του προσωπικού πεδίου εφαρμογής της, των στόχων ή/και των προϋποθέσεων για τη θεμελίωση δικαιώματος, έχει χαρακτηριστικά τόσο της νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλειας η οποία αναφέρεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, όσο και της κοινωνικής πρόνοιας.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, ως “ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα”, νοούνται εκείνες οι οποίες:

[...]

γ) περιλαμβάνονται στο παράρτημα Χ.

[...]»

- 4 Το παράρτημα Χ του κανονισμού, το οποίο απαριθμεί τις «[ε]ιδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα», κατά την έννοια του άρθρου 70, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του ίδιου κανονισμού, προβλέπει ότι, όσον αφορά την Ιρλανδία, στις παροχές αυτές περιλαμβάνεται το «επίδομα αναπηρίας (ενοποιημένος νόμος του 2005 περί κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικών υπηρεσιών, τρίτο μέρος, κεφάλαιο 10)».

Ο κανονισμός (ΕΕ) 492/2011

- 5 Το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) 492/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Ένωσης (ΕΕ 2011, L 141, σ. 1), προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους δεν δύναται στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών, να έχει, λόγω της ιθαγένειάς του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς

εργαζομένους, ως προς τους όρους απασχόλησης και εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αμοιβή, την απόλυση, την επαγγελματική επανένταξη ή την επαναπασχόληση αν έχει καταστεί άνεργος.

2. Απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους.»

Η οδηγία 2004/38

6 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 3 και 5 της οδηγίας 2004/38:

«(3) Ιθαγένεια της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης θα πρέπει να είναι το θεμελιώδες καθεστώς των υπηκόων των κρατών μελών όταν ασκούν το δικαίωμά τους της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να κωδικοποιηθούν και να επανεξεταστούν οι ισχύουσες κοινοτικές πράξεις που διέπουν χωριστά τους μισθωτούς, τους μη μισθωτούς, καθώς και τους φοιτητές και άλλα πρόσωπα άνευ επαγγέλματος, προκειμένου να απλοποιηθεί και να ενισχυθεί το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής όλων των πολιτών της Ένωσης.

[...]

(5) Το δικαίωμα όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, προκειμένου να ασκείται υπό αντικειμενικές συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας, θα πρέπει να παρέχεται και στα μέλη της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους [...].»

7 Το άρθρο 2 της οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», ορίζει στο σημείο 2, στοιχείο δ', τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

2) “μέλος της οικογένειας”:

[...]

δ) οι συντηρούμενοι απευθείας ανιόντες [...].»

8 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαιούχοι», ορίζει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 σημείο 2 που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.»

9 Το κεφάλαιο III της οδηγίας 2004/38, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα διαμονής», περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 7 και 14.

- 10 Το άρθρο 7, με τίτλο «Δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:

- α) είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος υποδοχής, ή
- β) διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της περιόδου παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας στο κράτος μέλος υποδοχής [...]
- γ) – έχουν εγγραφεί σε ιδιωτικό ή δημόσιο ίδρυμα, εγκεκριμένο ή χρηματοδοτούμενο από το κράτος μέλος υποδοχής βάσει της νομοθεσίας ή της διοικητικής πρακτικής του, για να παρακολουθήσουν κατά κύριο λόγο σπουδές, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης, και
 - διαθέτουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας στο κράτος μέλος υποδοχής και βεβαιώνουν την αρμόδια εθνική αρχή, με δήλωση ή με ισοδύναμο μέσο της επιλογής τους, ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, ή
- δ) είναι μέλη της οικογένειας τα οποία συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν πολίτη της Ένωσης που πληροί τους όρους που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) ή γ).»

- 11 Το άρθρο 14 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διατήρηση του δικαιώματος διαμονής», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς τους έχουν το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στα άρθρα 7, 12 και 13, ενόσω πληρούν τους όρους των άρθρων αυτών.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου υπάρχει εύλογη αμφιβολία κατά πόσον ο πολίτης της Ένωσης ή τα μέλη της οικογένειάς του πληρούν τους όρους των άρθρων 7, 12 και 13, τα κράτη μέλη δύνανται να ελέγχουν εάν πληρούνται οι όροι αυτοί. Ο έλεγχος αυτός δεν διενεργείται συστηματικά.»

- 12 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο IV αυτής που έχει τίτλο «Δικαίωμα μόνιμης διαμονής», ορίζει τα εξής:

«1. Οι πολίτες της Ένωσης οι οποίοι έχουν διαμείνει νομίμως για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών στο κράτος μέλος υποδοχής έχουν δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτειά του. Το δικαίωμα αυτό δεν υπόκειται στους όρους που προβλέπονται στο κεφάλαιο III.»

Το ιρλανδικό δίκαιο

Η κανονιστική απόφαση του 2015

- 13 Η ρύθμιση για τη μεταφορά στο ιρλανδικό δίκαιο της οδηγίας 2004/38 περιέχεται στη European Communities (Free Movement of Persons) Regulations 2015 [κανονιστική απόφαση του 2015 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων)], που αντικατέστησε από 1ης Φεβρουαρίου 2016 τη European Communities (Free Movement of Persons) (n° 2) Regulations 2006 [κανονιστική απόφαση του 2006 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων) (αριθ. 2)], της 18ης Δεκεμβρίου 2006 (στο εξής: κανονιστική απόφαση του 2015).
- 14 Το άρθρο 3, παράγραφος 5, στοιχείο b, της κανονιστικής απόφασης του 2015 ορίζει το «αναγνωρισμένο μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης» ως εξής:
- «i) ο (η) σύζυγος ή ο (η) σύντροφος με τον οποίον ο(η) πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης,
 - ii) οι κατιόντες σε ευθεία γραμμή του πολίτη της Ένωσης ή του (της) συζύγου του(της) ή του (της) συντρόφου με τον οποίον ο (η) πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, οι οποίοι είναι:
 - I) ηλικίας κάτω των 21 ετών, ή
 - II) συντηρούμενοι από τον πολίτη της Ένωσης ή τον (τη) σύζυγό του ή τον (τη) σύντροφο με τον οποίον ο πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, ή
 - iii) οι ανιόντες σε ευθεία γραμμή του (της) πολίτη της Ένωσης ή του (της) συζύγου του (της) ή του (της) συντρόφου με τον οποίον ο (η) πολίτης της Ένωσης έχει σχέση καταχωρισμένης συμβίωσης, οι οποίοι συντηρούνται από αυτούς.»
- 15 Το δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία ρυθμίζεται από το άρθρο 6 της εν λόγω κανονιστικής απόφασης, του οποίου η παράγραφος 3, στοιχείο α', έχει ως εξής:
- «Οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στο έδαφος κράτους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:
- i) ασκούν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα εντός του κράτους ή
 - ii) διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και για τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν υπέρμετρα το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας για τον εαυτό τους και για τα μέλη της οικογένειάς τους, ή
 - iii) έχουν εγγραφεί σε εγκεκριμένο ή χρηματοδοτούμενο από το κράτος εκπαιδευτικό ίδρυμα για να παρακολουθήσουν κατά κύριο λόγο σπουδές και διαθέτουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας για τον εαυτό τους και για τα μέλη της οικογένειάς τους και βεβαιώνουν τον αρμόδιο υπουργό, με δήλωση ή με άλλον τρόπο, ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τους ίδιους και για τα μέλη της οικογένειάς τους ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν υπέρμετρα το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους, ή

iv) με την επιφύλαξη της παραγράφου 4, είναι μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που πληροί μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στα σημεία i, ii ή iii.»

16 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, της κανονιστικής απόφασης θεσπίζει τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση του δικαιώματος διαμονής στην Ιρλανδία. Η διάταξη προβλέπει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο που διαμένει στο κράτος δυνάμει των άρθρων 6, 9 ή 10 έχει το δικαίωμα να συνεχίσει να διαμένει στο κράτος για όσο διάστημα πληροί τις σχετικές διατάξεις του αντίστοιχου άρθρου και δεν συνιστά υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους.»

Ο νόμος του 2005

17 Το άρθρο 210, παράγραφοι 1 και 9, του Social Welfare Consolidation Act 2005 (ενοποιημένου νόμου του 2005 περί κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικών υπηρεσιών, στο εξής: νόμος του 2005) ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος νόμου, επίδομα (“επίδομα αναπηρίας”) οφείλεται σε πρόσωπο:

a) το οποίο έχει συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας του χωρίς να έχει συμπληρώσει την ηλικία συνταξιοδότησης,

b) το οποίο, λόγω συγκεκριμένης αναπηρίας, περιορίζεται ουσιωδώς κατά την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας (στην οποία το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται με τον όρο “κατάλληλη εργασία”) η οποία, εάν το πρόσωπο αυτό δεν έπασχε από τη συγκεκριμένη αναπηρία, θα ήταν κατάλληλη για την ηλικία, την πείρα και τα προσόντα του, ανεξαρτήτως του αν το πρόσωπο αυτό επωφελείται της παροχής υπηρεσιών για την κατάρτιση ατόμων με αναπηρία σύμφωνα με το άρθρο 68 του Health Act (νόμου περί υγείας) του 1970,

c) του οποίου το εβδομαδιαίο εισόδημα, υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 2, δεν υπερβαίνει το ποσό του επιδόματος αναπηρίας (συμπεριλαμβανομένων τυχόν προσαυξήσεων) που θα καταβαλλόταν δυνάμει του κεφαλαίου 10 στο πρόσωπο αυτό εάν δεν είχε κανένα εισόδημα.

[...]

9. Το επίδομα αναπηρίας του παρόντος άρθρου χορηγείται μόνον εφόσον ο λήπτης έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος του κράτους.»

18 Το άρθρο 246, παράγραφοι 1 και 5, του νόμου του 2005 προβλέπει τα εξής:

«1. Η απαίτηση, σε καθεμία από τις διατάξεις που προσδιορίζονται στην παράγραφο 3, σύμφωνα με την οποία το πρόσωπο πρέπει να έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος του κράτους, σημαίνει ότι:

a) το πρόσωπο πρέπει να έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος του κράτους τόσο κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης όσο και μετά την υποβολή της αίτησης, προκειμένου να διατηρεί το δικαίωμα χορήγησης του ζητούμενου επιδόματος·

b) το πρόσωπο είναι μισθωτός ή μη μισθωτός εργαζόμενος που διαμένει στο έδαφος του κράτους σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 2004/38 [...].

c) το πρόσωπο είναι μέλος της οικογένειας προσώπου που μνημονεύεται στο στοιχείο b [...]

[...]

5. Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 1 έως 4 και με την επιφύλαξη της παραγράφου 9, πρόσωπο που δεν έχει δικαίωμα διαμονής στο έδαφος του κράτους δεν θεωρείται, για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, ότι έχει συνήθη διαμονή στο έδαφος του κράτους.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 19 Η GV είναι Ρουμάννα υπήκοος και μητέρα της AC, επίσης Ρουμάννας υπηκόου που διαμένει και εργάζεται στην Ιρλανδία. Η AC έχει αποκτήσει, εξάλλου, την ιρλανδική ιθαγένεια με πολιτογράφηση.
- 20 Κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ των ετών 2009 και 2016, η GV διέμεινε επανειλημμένως στην Ιρλανδία και στη συνέχεια επέστρεψε στη Ρουμανία ή στην Ισπανία. Επιπλέον, συντηρούνταν οικονομικά από τη θυγατέρα της, η οποία περιοδικά της έστελνε χρήματα.
- 21 Από το 2017 η GV διαμένει με τη θυγατέρα της στην Ιρλανδία. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2017 η GV ζήτησε να της χορηγηθεί επίδομα αναπηρίας, βάσει του νόμου του 2005, επικαλούμενη την επιδείνωση της υγείας της λόγω αρθρίτιδας.
- 22 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι το επίδομα αυτό, σκοπός του οποίου είναι η προστασία των δικαιούχων έναντι της φτώχειας, συνιστά παροχή κοινωνικής πρόνοιας η οποία καταβάλλεται χωρίς να απαιτείται ο ενδιαφερόμενος να έχει καταβάλει εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, προκειμένου να λάβει το εν λόγω επίδομα, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις, ήτοι προϋποθέσεις σχετικές με την ηλικία, την αναπηρία και τα εισοδήματά του. Εξάλλου, το ιρλανδικό δίκαιο αποκλείει την καταβολή του επιδόματος αυτού σε πρόσωπο που δεν έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ιρλανδία, όπως είναι τα πρόσωπα που δεν έχουν δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος αυτό. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το επίδομα αναπηρίας αποτελεί «ειδική μη ανταποδοτικού τύπου παροχή σε χρήμα» κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004.
- 23 Η αίτηση της GV να της χορηγηθεί επίδομα αναπηρίας απορρίφθηκε με απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2018. Η διοικητική προσφυγή που άσκησε η GV κατά της απόφασης αυτής απορρίφθηκε επίσης με απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2019. Η απόρριψη τόσο της αίτησης όσο και της διοικητικής προσφυγής στηρίχθηκε στο ότι η GV δεν είχε δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία.
- 24 Κατόπιν αιτήσεως που υπέβαλε εξ ονόματος της GV μια μη κυβερνητική οργάνωση, η απορριπτική της διοικητικής προσφυγής απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2019 επανεξετάστηκε. Με απόφαση της 2ας Ιουλίου 2019, ο Appeals Officer (υπάλληλος της Υπηρεσίας προσφυγών, Ιρλανδία) έκρινε ότι η GV είχε δικαίωμα διαμονής ως συντηρούμενη συγγενής, σε ευθεία ανιούσα γραμμή, πολίτη της Ένωσης που εργάζεται στην Ιρλανδία, αλλά δεν είχε δικαίωμα σε παροχές κοινωνικής πρόνοιας.

- 25 Αίτηση αναθεώρησης υποβλήθηκε ενώπιον του προϊστάμενου της Υπηρεσίας προσφυγών. Με απόφαση της 23ης Ιουλίου 2019, ο τελευταίος επιβεβαίωσε ότι η GV δεν είχε δικαίωμα στο επίδομα αναπηρίας, καθόσον, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της κανονιστικής απόφασης του 2015, σε περίπτωση που της χορηγούνταν το εν λόγω επίδομα, θα επιβάρυνε υπέρμετρα το εθνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας και, ως εκ τούτου, δεν θα είχε πλέον δικαίωμα διαμονής.
- 26 Κατά της απόφασης αυτής η GV άσκησε προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του High Court (ανώτερου δικαστηρίου, Ιρλανδία). Με απόφαση της 29ης Μαΐου 2020, το δικαστήριο αυτό ακύρωσε την απόφαση της 23ης Ιουλίου 2019. Έκρινε δε ειδικότερα στην απόφαση αυτή ότι το άρθρο 11, παράγραφος 1, της κανονιστικής απόφασης του 2015, καθόσον εξαρτά το δικαίωμα διαμονής μέλους της οικογένειας Ιρλανδού πολίτη, όπως η GV, από την προϋπόθεση το μέλος αυτό να μην επιβαρύνει υπέρμετρα το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους, είναι αντίθετο προς την οδηγία 2004/38. Κατά το ίδιο δικαστήριο, αφ' ης στιγμής αποδεικνύεται, κατά τον χρόνο που το μέλος της οικογένειας πηγαίνει να συναντήσει τον πολίτη της Ένωσης, ότι η συντήρηση του εξαρτάται από τον συγκεκριμένο πολίτη της Ένωσης, δεν απαιτείται να συνεχίσει να συντηρείται από τον εν λόγω πολίτη της Ένωσης προκειμένου να διατηρήσει το δικαίωμα διαμονής του στο κράτος μέλος υποδοχής.
- 27 Ο προϊστάμενος της Υπηρεσίας προσφυγών και ο Υπουργός Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας άσκησαν έφεση κατά της απόφασης της 29ης Μαΐου 2020 ενώπιον του Court of Appeal (εφετείου, Ιρλανδία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.
- 28 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά τον Υπουργό Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, η έννοια του «μέλους της οικογένειας» κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38 προϋποθέτει ότι το μέλος της οικογένειας εξακολουθεί να συντηρείται από τον πολίτη της Ένωσης για όσο διάστημα προβάλλεται το παράγωγο δικαίωμα διαμονής. Επομένως, όταν η σχέση εξάρτησης μεταξύ του μέλους της οικογένειας και του πολίτη της Ένωσης παύσει, μεταξύ άλλων, λόγω της καταβολής μιας παροχής κοινωνικής πρόνοιας όπως το επίδομα αναπηρίας, το εν λόγω μέλος της οικογένειας, το οποίο στο εξής θα εξαρτάται οικονομικά από το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, δεν μπορεί πλέον να απολαύει τέτοιου δικαιώματος διαμονής. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η ερμηνεία αυτή, αφενός, επιρρωννύεται τόσο από το γράμμα της εν λόγω διάταξης όσο και από το γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής και, αφετέρου, δεν αναιρείται από τη νομολογία του Δικαστηρίου.
- 29 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι, αντιθέτως, η GV υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι το άρθρο 11, παράγραφος 1, της κανονιστικής απόφασης του 2015 πάσχει έλλειψη νομιμότητας, καθόσον εξαρτά την πρόσβαση σε παροχή κοινωνικής πρόνοιας ενός μέλους της οικογένειας εργαζομένου πολίτη της Ένωσης το οποίο έχει παράγωγο δικαίωμα διαμονής στηριζόμενο στη συντήρησή του από τον εν λόγω εργαζόμενο από την προϋπόθεση περί «υπέρμετρου βάρους για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους», ενώ το άρθρο 7 της οδηγίας 2004/38 δεν περιλαμβάνει τέτοια προϋπόθεση. Κατά την GV, η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την έννοια της «εξάρτησης» επιβεβαιώνει τη θέση της. Επιπλέον, η επιχειρηματολογία του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προσβάλλει το δικαίωμά της στην ίση μεταχείριση, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας.

- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Court of Appeal (εφετείο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Εξαρτάται το παράγωγο δικαίωμα διαμονής απευθείας ανιόντος ενός εργαζόμενου πολίτη της Ένωσης, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος [1, στοιχείο δ'] της οδηγίας [2004/38], από τη διατήρηση της εξάρτησης του ανιόντος αυτού από τον εργαζόμενο;
 - 2) Απαγορεύει η οδηγία [2004/38] σε κράτος μέλος υποδοχής να περιορίζει την πρόσβαση σε επίδομα κοινωνικής πρόνοιας ενός μέλους της οικογένειας εργαζόμενου πολίτη της Ένωσης το οποίο έχει παράγωγο δικαίωμα διαμονής απορρέον από τη σχέση εξάρτησης του μέλους αυτού από τον εν λόγω εργαζόμενο, σε περίπτωση που η πρόσβαση στο επίδομα αυτό θα σήμαινε ότι το εν λόγω μέλος της οικογένειας δεν εξαρτάται πλέον από τον εργαζόμενο;
 - 3) Απαγορεύει η οδηγία [2004/38] σε κράτος μέλος υποδοχής να περιορίζει την πρόσβαση σε επίδομα κοινωνικής πρόνοιας ενός μέλους της οικογένειας εργαζόμενου πολίτη της Ένωσης, το οποίο έχει παράγωγο δικαίωμα διαμονής απορρέον από τη σχέση εξάρτησης του μέλους αυτού από τον εν λόγω εργαζόμενο, για τον λόγο ότι η καταβολή του επιδόματος θα έχει ως συνέπεια το εν λόγω μέλος της οικογένειας να καταστεί υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους;»

Επί του αιτήματος επανάληψης της προφορικής διαδικασίας

- 31 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Μαρτίου 2023, μετά την ανάπτυξη των προτάσεων της γενικής εισαγγελέα, οι καθών της κύριας δίκης ζήτησαν να διαταχθεί η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.
- 32 Προς στήριξη του αιτήματός τους, οι καθών υποστηρίζουν κατ' ουσίαν ότι, στις προτάσεις της, η γενική εισαγγελέα, προτείνοντας να γίνει δεκτή μια ευρεία ερμηνεία της έννοιας της «εξάρτησης», κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', και το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38, ήτοι να θεωρηθεί ότι η έννοια αυτή αναφέρεται στην ανάγκη «συναισθηματικής υποστήριξης» και, ως εκ τούτου, σε ανάγκες που μπορεί να μην είναι υλικές και, ειδικότερα, οικονομικές, υπερέβη τα όρια του αντικειμένου της διαφοράς της κύριας δίκης και, κατά συνέπεια, πρότεινε στο Δικαστήριο να αποφανθεί *ultra petita*.
- 33 Επιπλέον, το ζήτημα αν η εν λόγω έννοια θα μπορούσε να καλύπτει εν όλω ή εν μέρει τη συναισθηματική εξάρτηση δεν συζητήθηκε ούτε κατά την έγγραφη διαδικασία ούτε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Επομένως, η διαφορά πρέπει να επιλυθεί βάσει επιχειρήματος επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων.
- 34 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, δυνάμει του άρθρου 252, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημοσίως, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων στις οποίες, σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαιτείται η έκφραση της γνώμης του. Το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται ούτε από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα ούτε από την αιτιολογία βάσει της οποίας αυτός καταλήγει στις προτάσεις του (απόφαση της 12ης Μαΐου 2022, *Schneider Electric* κ.λπ., C-556/20, EU:C:2022:378, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 35 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η διαφωνία οποιουδήποτε ενδιαφερομένου, κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα, όποια και αν είναι τα ζητήματα που εξετάζει ο γενικός εισαγγελέας με τις προτάσεις του, δεν μπορεί να συνιστά, αυτή καθαυτήν, λόγο που δικαιολογεί την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας (απόφαση της 12ης Μαΐου 2022, *Schneider Electric* κ.λπ., C-556/20, EU:C:2022:378, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 36 Ασφαλώς, το Δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 83 του Κανονισμού Διαδικασίας, ιδίως αν κρίνει ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή όταν ένας διάδικος, μετά τη λήξη της προφορικής διαδικασίας, επικαλείται νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή επί της απόφασης του Δικαστηρίου, ή ακόμη όταν, προς επίλυση της διαφοράς, το Δικαστήριο χρειάζεται να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενδιαφερομένων.
- 37 Εν προκειμένω, ωστόσο, το Δικαστήριο διαθέτει όλα τα αναγκαία στοιχεία για να αποφανθεί και δεν χρειάζεται, για την επίλυση της διαφοράς, να στηριχθεί σε επιχείρημα επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση κατά την έγγραφη και την προφορική διαδικασία. Συναφώς, επισημαίνεται ότι το ζήτημα του περιεχομένου της έννοιας της «εξάρτησης», κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', και το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38, ιδίως δε το ζήτημα αν η εξάρτηση αυτή μπορεί να είναι συναισθηματικής φύσεως, συζητήθηκε ειδικότερα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.
- 38 Επιπλέον, στην αίτηση περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας δεν αναφέρεται κανένα νέο πραγματικό περιστατικό δυνάμενο να ασκήσει αποφασιστική επιρροή στη απόφαση που καλείται να εκδώσει το Δικαστήριο στην υπό κρίση υπόθεση.
- 39 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, κρίνει ότι δεν συντρέχει λόγος να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 40 Κατ' αρχάς, επισημαίνεται ότι, μολονότι τυπικά το αιτούν δικαστήριο περιόρισε το ερώτημά του στην ερμηνεία της οδηγίας 2004/38, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να του παράσχει όλα τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που μπορεί να του είναι χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ανεξαρτήτως του αν το αιτούν δικαστήριο έχει κάνει σχετική μνεία κατά τη διατύπωση του ερωτήματός του (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, *Lounes*, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 41 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η AC, Ρουμάνια υπήκοος και θυγατέρα της GV, αφού άσκησε το δικαίωμά της ελεύθερης κυκλοφορίας διαμένοντας και εργαζόμενη στην Ιρλανδία, απέκτησε την ιρλανδική ιθαγένεια το 2016 με πολιτογράφηση.
- 42 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι τα δικαιώματα που ενδεχομένως παρέχει η οδηγία 2004/38 στα μέλη της οικογένειας πολίτη της Ένωσης τα οποία έχουν τα ίδια την ιθαγένεια κράτους μέλους και συνοδεύουν ή πηγαινούν να συναντήσουν τον εν λόγω πολίτη της Ένωσης, πέραν των αυτοτελών δικαιωμάτων που τα μέλη αυτά μπορούν να αντλήσουν από την οδηγία δυνάμει της δικής τους

ιδιότητας ως πολιτών της Ένωσης, είναι παράγωγα των δικαιωμάτων των οποίων απολαύει ο εν λόγω πολίτης της Ένωσης λόγω της ασκήσεως του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας (πρβλ. απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 43 Ωστόσο, η οδηγία 2004/38 διέπει μόνον τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής πολίτη της Ένωσης σε κράτη μέλη διαφορετικά εκείνου του οποίου έχει την ιθαγένεια. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι, σύμφωνα με αρχή του διεθνούς δικαίου, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να αρνηθεί στους υπηκόους του το δικαίωμα εισόδου και διαμονής στο έδαφός του και, ως εκ τούτου, αυτοί απολαμβάνουν στο κράτος αυτό ανεπιφύλακτου δικαιώματος διαμονής, η οδηγία αυτή δεν ρυθμίζει τη διαμονή πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια. Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας που υπενθυμίζεται στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, δεν παρέχει ούτε στα μέλη της οικογένειας του εν λόγω πολίτη της Ένωσης παράγωγο δικαίωμα διαμονής στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού (πρβλ. απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψεις 33 και 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 44 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, από τη στιγμή της πολιτογράφησης της AC στην Ιρλανδία, η οδηγία 2004/38 δεν ρυθμίζει πλέον, κατ' αρχήν, το δικαίωμά της διαμονής στην Ιρλανδία ούτε το παράγωγο δικαίωμα διαμονής που έχουν ενδεχομένως τα μέλη της οικογένειάς της, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας αυτής, όπως είναι η GV.
- 45 Τούτου λεχθέντος, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η κατάσταση υπηκόου κράτους μέλους, ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας μεταβαίνοντας και διαμένοντας νομίμως στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, δεν μπορεί να εξομοιωθεί με αμιγώς εσωτερική κατάσταση για τον λόγο και μόνον ότι ο υπήκοος αυτός, κατά τη διάρκεια της διαμονής του, απέκτησε την ιθαγένεια του κράτους μέλους υποδοχής επιπλέον της αρχικής του ιθαγένειας. Εξ αυτού έχει συναγάγει ότι, προκειμένου να έχουν πρακτική αποτελεσματικότητα τα δικαιώματα που παρέχει στους πολίτες της Ένωσης το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ο πολίτης της Ένωσης που βρίσκεται στην κατάσταση αυτή πρέπει να διατηρεί στο κράτος μέλος υποδοχής τα δικαιώματα που αντλεί από την εν λόγω διάταξη, μετά την κτήση της ιθαγένειας αυτού του κράτους μέλους, ενδεχομένως επιπλέον της αρχικής του ιθαγένειας, και, ειδικότερα, να έχει τη δυνατότητα μιας ομαλής οικογενειακής ζωής στο κράτος μέλος υποδοχής, έχοντας στο πλευρό του τα μέλη της οικογένειάς του (πρβλ. απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 49, 52 και 53).
- 46 Ειδικότερη έκφραση του εν λόγω άρθρου 21, παράγραφος 1, το οποίο προβλέπει γενικώς το δικαίωμα κάθε πολίτη της Ένωσης να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, αποτελεί, μεταξύ άλλων, το άρθρο 45 ΣΛΕΕ για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων [πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2021, MH και ILA (Συνταξιοδοτικά δικαιώματα σε περίπτωση πτωχεύσεως), C-168/20, EU:C:2021:907, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 47 Επομένως, χάριν της πρακτικής αποτελεσματικότητας των δικαιωμάτων που παρέχονται στους εργαζομένους της Ένωσης από το άρθρο 45 παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει να μπορεί να χορηγηθεί παράγωγο δικαίωμα διαμονής σε μέλος της οικογένειας εργαζόμενου πολίτη της Ένωσης ο οποίος, αφού άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας διαμένοντας και εργαζόμενος στο κράτος μέλος υποδοχής, απέκτησε την ιθαγένεια του κράτους μέλους αυτού.

- 48 Οι δε προϋποθέσεις παροχής του παράγωγου δικαιώματος διαμονής του μέλους της οικογένειας δεν πρέπει να είναι αυστηρότερες από τις προβλεπόμενες στην οδηγία 2004/38 για την παροχή δικαιώματος διαμονής της ίδιας φύσεως σε μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας εγκαθιστάμενος σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου έχει την ιθαγένεια. Πράγματι, μολονότι η οδηγία αυτή δεν καλύπτει περίπτωση ανάλογη της εκτιθέμενης στη σκέψη 45 της παρούσας απόφασης, πρέπει εντούτοις να εφαρμοστεί στην περίπτωση αυτή κατ' αναλογίαν (πρβλ. απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 49 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 45, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ ορίζει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διάκρισης λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας. Ειδική έκφραση της διάταξης αυτής, στον συγκεκριμένο τομέα της χορήγησης κοινωνικών πλεονεκτημάτων, αποτελεί το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011, το οποίο διευκρινίζει ότι ο εργαζόμενος υπήκοος κράτους μέλους απολαύει, στο έδαφος των άλλων κρατών μελών των οποίων δεν έχει την ιθαγένεια, των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψεις 44 και 78).
- 50 Από τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 45 και 48 της παρούσας απόφασης προκύπτει, τηρουμένων των αναλογιών, ότι το γεγονός ότι υπήκοος κράτους μέλους, ο οποίος μετέβη και διαμένει σε άλλο κράτος μέλος, απέκτησε στη συνέχεια την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους, επιπλέον της αρχικής του ιθαγένειας, δεν μπορεί να του στερήσει το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 45, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, όπως αυτό έχει τεθεί σε εφαρμογή με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011, και ότι οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση κοινωνικών πλεονεκτημάτων δεν πρέπει να είναι αυστηρότερες από τις προϋποθέσεις που προβλέπει η τελευταία αυτή διάταξη.
- 51 Υπό το πρίσμα ακριβώς των ανωτέρω σκέψεων πρέπει να δοθεί απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα, τα οποία, στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, όπως αυτό έχει τεθεί σε εφαρμογή από το παράγωγο δίκαιο.
- 52 Συναφώς, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, δεν αμφισβητείται ότι η GV ήταν συγγενής σε ευθεία ανιούσα γραμμή συντηρούμενη από εργαζόμενη πολίτη της Ένωσης, την AC, τόσο κατά τον χρόνο που πήγε να συναντήσει την εργαζόμενη αυτή στο εν λόγω κράτος μέλος όσο και κατά τον χρόνο που ζήτησε να της χορηγηθεί επίδομα αναπηρίας. Εντούτοις, ο Υπουργός Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας θεωρεί κατ' ουσίαν ότι, αν καταβληθεί το επίδομα αυτό στην GV, αυτή δεν θα συντηρείται πλέον από τη θυγατέρα της, αλλά από το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας της Ιρλανδίας. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η GV δεν θα πληροί πλέον την προϋπόθεση του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38, θα απολέσει το παράγωγο δικαίωμά της διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, της κανονιστικής απόφασης του 2015, το οποίο εξαρτά τη διατήρηση του παράγωγου δικαιώματος διαμονής ενός ανιόντος σε ευθεία γραμμή, μεταξύ άλλων, από την προϋπόθεση αυτός να μην αποτελεί υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής.
- 53 Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο, το αιτούν δικαστήριο, με τα προδικαστικά ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, όπως έχει τεθεί σε εφαρμογή με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011, σε συνδυασμό με

την οδηγία 2004/38, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιτρέπει στις αρχές του κράτους μέλους αυτού να αρνούνται τη χορήγηση παροχής κοινωνικής πρόνοιας σε ανιόντα σε ευθεία γραμμή ο οποίος, κατά τον χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης, συντηρείται από εργαζόμενο που είναι πολίτης της Ένωσης, ή ακόμη και να αφαιρούν από τον ανιόντα αυτόν το δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών, με την αιτιολογία ότι, αν του χορηγηθεί η παροχή, το εν λόγω μέλος της οικογένειας δεν θα συντηρείται πλέον από τον εργαζόμενο πολίτη της Ένωσης και, ως εκ τούτου, θα επιβαρύνει υπέρμετρα το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους.

- 54 Πρώτον, κατά το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38, το οποίο εφαρμόζεται κατ' αναλογία, όπως προκύπτει από τη νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 48 της παρούσας απόφασης, δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών διαθέτουν τα «μέλη της οικογένειας τα οποία συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν πολίτη της Ένωσης που πληροί τους όρους που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) ή γ)» του άρθρου 7.
- 55 Η έννοια του «μέλους της οικογένειας», η οποία χρησιμοποιείται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38, που έχει εφαρμογή κατ' αναλογία, ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 2, της οδηγίας και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, στο στοιχείο δ', τους «συντηρούμενους απευθείας ανιόντες».
- 56 Ως εκ τούτου, από τον συνδυασμό του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο δ', και του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας 2004/38 προκύπτει ότι οι ανιόντες σε ευθεία γραμμή εργαζόμενου που είναι πολίτης της Ένωσης έχουν παράγωγο δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών, όταν είναι «συντηρούμενοι» από τον εν λόγω εργαζόμενο.
- 57 Όσον αφορά την προϋπόθεση αυτή, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η κατάσταση εξάρτησης πρέπει να υπάρχει, στη χώρα προέλευσης του ενδιαφερόμενου μέλους της οικογένειας, κατά τον χρόνο που αυτό ζητεί να εγκατασταθεί μαζί με τον πολίτη της Ένωσης από τον οποίον συντηρείται (απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014, Reyes, C-423/12, EU:C:2014:16, σκέψη 30 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 58 Εντούτοις, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν η γενική εισαγγελέας στο σημείο 44 των προτάσεων της, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η νομολογία που μνημονεύθηκε στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, το Δικαστήριο είχε κληθεί να αποφανθεί επί των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται κατά τον χρόνο που ο ενδιαφερόμενος ζητεί να του αναγνωριστεί παράγωγο δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής, και όχι επί των προϋποθέσεων που πρέπει να πληροί ο ενδιαφερόμενος προκειμένου να διατηρήσει το δικαίωμα αυτό.
- 59 Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 2004/38, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διατήρηση του δικαιώματος διαμονής», προβλέπει στην παράγραφο 2, πρώτο εδάφιο, ότι οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς τους έχουν το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 7 της οδηγίας, ενόσω πληρούν τους όρους του άρθρου 7.
- 60 Επομένως, από το άρθρο 14, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', και το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', της οδηγίας 2004/38, προκύπτει ότι ο ανιόν σε ευθεία γραμμή εργαζόμενου πολίτη της Ένωσης έχει παράγωγο δικαίωμα διαμονής ενόσω εξακολουθεί να συντηρείται από τον εργαζόμενο αυτόν, έως ότου ο εν λόγω ανιόν, έχοντας

διαμείνει νομίμως για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, να είναι σε θέση να αξιώσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.

- 61 Η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία η έννοια του «δικαιούχου», κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, συνεπάγεται ότι η σχετική ιδιότητα, ακόμη και αν αποκτήθηκε στο παρελθόν, μπορεί να απολεσθεί εκ των υστέρων αν δεν πληρούνται πλέον οι προϋποθέσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας, και ιδίως εκείνες του άρθρου 2, σημείο 2 (πρβλ. απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2019, *Chenchooliah*, C-94/18, EU:C:2019:693, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 62 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η GV συντηρούνταν από τη θυγατέρα της, την AC, τόσο κατά τον χρόνο που πήγε να τη συναντήσει όσο και κατά τον χρόνο που ζήτησε να της χορηγηθεί το επίδομα αναπηρίας. Ως εκ τούτου, κατά τον χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης, η GV πληρούσε την προϋπόθεση ώστε να έχει παράγωγο δικαίωμα διαμονής ως «μέλος της οικογένειας», σύμφωνα με την οδηγία 2004/38.
- 63 Δεύτερον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 49 και 50 της παρούσας απόφασης, ακόμη και σε περίπτωση όπως αυτή της AC, η οποία, κατά τη διαμονή της στο κράτος μέλος υποδοχής, απέκτησε την ιθαγένεια του τελευταίου, επιπλέον της αρχικής της ιθαγένειας, ο εργαζόμενος πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα σε ίση μεταχείριση, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 45, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, όπως έχει τεθεί σε εφαρμογή με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011.
- 64 Όσον αφορά την έννοια των «κοινωνικών πλεονεκτημάτων», κατά το άρθρο 7, παράγραφος 2, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι αυτή περιλαμβάνει όλα τα πλεονεκτήματα τα οποία, ανεξαρτήτως του αν συνδέονται με σύμβαση εργασίας, αναγνωρίζονται γενικώς στους ημεδαπούς εργαζομένους, λόγω κυρίως της αντικειμενικής ιδιότητάς τους ως εργαζομένων ή λόγω του ότι έχουν απλώς την κατοικία τους στο εθνικό έδαφος, και των οποίων πλεονεκτημάτων η επέκταση και στους εργαζομένους που είναι υπήκοοι άλλων κρατών μελών δύναται, επομένως, να διευκολύνει την κινητικότητά τους στο εσωτερικό της Ένωσης και, ως εκ τούτου, την ενσωμάτωσή τους στο κράτος μέλος υποδοχής (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, *Jobcenter Krefeld*, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 65 Η έννοια αυτή μπορεί να περιλαμβάνει παροχές κοινωνικής πρόνοιας που εμπίπτουν συγχρόνως στο ειδικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004, όπως είναι το επίδομα αναπηρίας, σύμφωνα με τη διευκρίνιση του αιτούντος δικαστηρίου (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Μαΐου 1993, *Schmid*, C-310/91, EU:C:1993:221, σκέψη 17 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 66 Επιπλέον, επισημαίνεται ότι μια παροχή κοινωνικής πρόνοιας, όπως είναι το επίδομα αναπηρίας που χορηγείται σε ανιόντα σε ευθεία γραμμή, συνιστά για τον διακινούμενο εργαζόμενο «κοινωνικό πλεονέκτημα» κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011, καθόσον ο εν λόγω ανιών σε ευθεία γραμμή συντηρείται από τον εργαζόμενο αυτόν, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38 (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 18ης Ιουνίου 1987, *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, σκέψεις 12 και 13). Εξάλλου, ο εν λόγω συντηρούμενος ανιών σε ευθεία γραμμή, ως εμμέσως ωφελούμενος από την ίση μεταχείριση που παρέχεται στον εν λόγω εργαζόμενο, μπορεί να επικαλεστεί το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 2, προκειμένου να λάβει το επίδομα όταν, δυνάμει του εθνικού

δικαίου, το επίδομα αυτό χορηγείται απευθείας σε τέτοιους ανιόντες (πρβλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 1992, *Bernini*, C-3/90, EU:C:1992:89, σκέψη 26, και της 14ης Δεκεμβρίου 2016, *Bragança Linares Verruga κ.λπ.*, C-238/15, EU:C:2016:949, σκέψη 40).

- 67 Πράγματι, όπως παρατήρησε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 106 των προτάσεών της, το να μην μπορεί να χορηγηθεί σε ανιόντα σε ευθεία γραμμή, συντηρούμενο από εργαζόμενο που άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, παροχή κοινωνικής πρόνοιας η οποία συνιστά για τον διακινούμενο εργαζόμενο «κοινωνικό πλεονέκτημα» και την οποία μπορούν να αξιώσουν οι ανιόντες σε ευθεία γραμμή που συντηρούνται από εργαζομένους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής, θα έθιγε την ίση μεταχείριση του εν λόγω διακινούμενου εργαζομένου.
- 68 Επομένως, το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 2, προστατεύει από τις διακρίσεις τις οποίες θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν στο κράτος μέλος υποδοχής ο διακινούμενος εργαζόμενος και τα μέλη της οικογένειάς του, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μνημονεύονται στο άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38.
- 69 Ως εκ τούτου, η ιδιότητα του «συντηρούμενου» ανιόντος κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/38 δεν μπορεί να επηρεάζεται από τη χορήγηση παροχής κοινωνικής πρόνοιας στο κράτος μέλος υποδοχής. Σε διαφορετική περίπτωση, θα γινόταν αποδεκτό ότι η χορήγηση τέτοιας παροχής θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα για τον ενδιαφερόμενο την απώλεια της ιδιότητας του συντηρούμενου μέλους της οικογένειας και, κατά συνέπεια, θα μπορούσε να δικαιολογήσει την ανάκληση της παροχής αυτής ή ακόμη και την απώλεια του δικαιώματος διαμονής του. Στην πράξη, μια τέτοια λύση θα αφαιρούσε από το συντηρούμενο μέλος της οικογένειας τη δυνατότητα να ζητήσει την παροχή αυτή, παραβιάζοντας έτσι την ίση μεταχείριση που αναγνωρίζεται στον διακινούμενο εργαζόμενο (πρβλ. απόφαση της 18ης Ιουνίου 1987, *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, σκέψη 20).
- 70 Επομένως, το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', με το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', και με το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, συμβάλλει στην επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει ο κανονισμός αυτός, ο οποίος συνίσταται στη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, καθόσον καθιστά δυνατή τη δημιουργία των καλύτερων δυνατών συνθηκών για την ενσωμάτωση των μελών της οικογένειας των πολιτών της Ένωσης οι οποίοι έχουν κάνει χρήση της ελευθερίας αυτής και έχουν ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα στο κράτος μέλος υποδοχής (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, *Jobcenter Krefeld*, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 51).
- 71 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο διακινούμενος εργαζόμενος, με τις φορολογικές εισφορές που καταβάλλει στο κράτος μέλος υποδοχής στο πλαίσιο της μισθωτής δραστηριότητας που ασκεί σε αυτό, συμβάλλει στη χρηματοδότηση των κοινωνικών πολιτικών του εν λόγω κράτους μέλους και πρέπει, κατά συνέπεια, να επωφελείται από αυτές υπό τους ίδιους όρους με τους ημεδαπούς εργαζομένους. Ως εκ τούτου, ο σκοπός της αποφυγής της υπέρμετρης οικονομικής επιβάρυνσης για το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να δικαιολογήσει άνιση μεταχείριση μεταξύ των διακινούμενων και των ημεδαπών εργαζομένων (πρβλ. απόφαση της 14ης Ιουνίου 2012, *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών*, C-542/09, EU:C:2012:346, σκέψεις 66 και 69).
- 72 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, όπως έχει τεθεί σε εφαρμογή με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 492/2011, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', με

το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', καθώς και με το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιτρέπει στις αρχές του κράτους μέλους αυτού να αρνούνται τη χορήγηση παροχής κοινωνικής πρόνοιας σε ανιόντα σε ευθεία γραμμή ο οποίος, κατά τον χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης, συντηρείται από εργαζόμενο που είναι πολίτης της Ένωσης, ή ακόμη και να αφαιρούν από τον ανιόντα αυτόν το δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών, με την αιτιολογία ότι, αν του χορηγηθεί η παροχή, το εν λόγω μέλος της οικογένειας δεν θα συντηρείται πλέον από τον εργαζόμενο πολίτη της Ένωσης και, ως εκ τούτου, θα επιβαρύνει υπέρμετρα το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 73 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, όπως έχει τεθεί σε εφαρμογή με το άρθρο 7, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΕ) 492/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, που αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Ένωσης, σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο δ', με το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχεία α' και δ', καθώς και με το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ,

έχει την έννοια ότι

αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους η οποία επιτρέπει στις αρχές του κράτους μέλους αυτού να αρνούνται τη χορήγηση παροχής κοινωνικής πρόνοιας σε ανιόντα σε ευθεία γραμμή ο οποίος, κατά τον χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης, συντηρείται από εργαζόμενο που είναι πολίτης της Ένωσης, ή ακόμη και να αφαιρούν από τον ανιόντα αυτόν το δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών, με την αιτιολογία ότι, αν του χορηγηθεί η παροχή, το εν λόγω μέλος της οικογένειας δεν θα συντηρείται πλέον από τον εργαζόμενο πολίτη της Ένωσης και, ως εκ τούτου, θα επιβαρύνει υπέρμετρα το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους.

(υπογραφές)